

FINANSIJSKI MENADŽMENT U OSIGURANJU

FINANCIAL MANAGEMENT IN INSURANCE

Aida Hanić

Institut ekonomskih nauka, Beograd, Srbija

© MESTE NGO

JEL category: **G2, G22, G31, G34**

Apstrakt

Osiguravajuća društva predstavljaju vrlo bitan dio finansijskog sistema i imaju značajnu ulogu u ekonomskom razvoju zemlje. Specifična karakteristika ovih institucija jeste da prikupljaju prihode, unaprijed, po osnovu naplaćenih premija ali i po osnovu sredstava koja su plasirala na finansijskom tržištu. Rad „Finansijski menadžment u osiguranju“ govori o ulozi finansijskog menadžera u funkcionisanju osiguravajućeg društva. Finansijski menadžment kao nauka je nezaobilazan dio svake poslovne organizacije a s obzirom na uticaj osiguravajućih društava na razvoj finansijskog tržišta, uloga finansijskog menadžmenta ne smije se zanemariti. U tom pogledu akcenat je stavljen na tri osnovne odluke koje svaki finansijski menadžer mora da razmatra a to su odluke: o investiranju, finansiranju i upravljanju imovinom i obavezama. Sa razvojem i produblivanjem finansijskog tržišta, osiguravajuća društva imaju znatno veće prilike za ulaganja deponovanih sredstava ali istovremeno i izloženost većem stepenu rizika. Finansijski menadžer takođe vodi računa i o finansijskim pokazateljima poslovanja kako bi na adekvatan način rukovodio poslovanjem osiguravajućeg društva. U tom kontekstu, politika ulaganja i struktura portfelja postaju sve značajniji u poslovanju osiguravajućeg društva o čemu govori i podatak da su u 2012. godini, evropski osiguravatelji investirali preko 8,4 milijardi eura u svjetsku ekonomiju što je jednako 58% GDP-a Evropske Unije. Takođe bitno je napomenuti i da finansijski menadžer prilikom donošenja odluka posebno mora voditi računa o valutnom, vremenskom i usklađivanju sa inflacijom. Osiguravajuća društva vrlo su bitan elemenat razvoja u zemljama u tranziciji. U skladu sa time, u radu je obrađen i položaj finansijskih menadžera u osiguravajućim društvima u zemljama Srednje Evrope kao i općenito stanje tržišta osiguranja u Srbiji i BiH kao dvije zemlje koje u svom procesu tranzicije teže ka EU.

Ključne riječi: osiguravajuća društva, finansijski menadžment, odluke finansijskog menadžera, Srbija, BiH

Adresa autorke:

Aida Hanić

[✉ aida.hanic@ien.bg.ac.rs](mailto:aida.hanic@ien.bg.ac.rs)

Abstract

Insurance companies represent a very important part of the financial system and play a significant role in the economic development of any country. The specific characteristics of

these institutions is that they collect revenue, in advance, on the basis of collected premiums but also on the basis of funds that they have invested in the financial market. The article "Financial Management in Insurance" discusses the role of the financial manager in an insurance company functioning. Financial management as a field of science is important part of every business organization, and, considering the influence of the insurance companies on the development of the financial market, the role of financial management should not be ignored. In this regard, emphasis was placed on three basic decisions that every financial manager has to deal with: investment, financing, and management of assets and liabilities. With the development and deepening of financial markets, insurance companies have considerably bigger investment opportunities of deposited funds, but also a higher degree of risk exposure. The financial manager also takes care of financial business indicators to adequately manage the operations of the insurance company. In this context, investment policy and portfolio structure are becoming increasingly important in the business of an insurance company, which is indicated by the fact that in the 2012 European insurers have invested over € 8.4 billion into the world economy which is equal to 58% of the GDP of the European Union. It is also important to note that the financial manager in making decisions in particular must take account about alignment of currency, time, and inflation. Insurance companies are very essential element of development in countries in transition. In line with this, the article deals with the position of financial manager in insurance companies in Central Europe, as well as the general position of the insurance market in Serbia and Bosnia and Herzegovina, the two countries in transition aiming to be the EU members.

Keywords: *Insurance companies, financial management, financial management decisions, Serbia, B&H*

1 UVOD

Moderan finansijski sistem omogućava racionalnu i efikasnu alokaciju i transfer sredstava od suficitarnih subjekata ka deficitarnim u cilju stvaranja mobilizacija štednje miliona ljudi i posredstvom tržišnog mehanizma plasiranje u unapređenje privrednih aktivnosti što omogućava ubrzani ekonomski rast. Investitori koji imaju značajan uticaj na finansijski sistem, posebno institucionalni investitori, su prije svega osiguravajuća društva. U izvršavanju svojih obaveza, osiguravajuća društva vrše akumulaciju finansijskih sredstava i plasiraju ih na finansijskom tržištu s ciljem stvaranja nove vrijednosti kako za vlasnike tako i za društvo u cjelini. Osiguravajuća društva utiču na bitne komponente u ekonomiji kao na primjer na nivo kamatne stope jer budući da se premija plaća unaprijed, ukupna ponuda sredstava koja su raspoloživa za investiranje se povećava tako da cijena kapitala u formi kamatne stope za privredu postaje niža nego što bi bila da osiguranje ne postoji. U međunarodnoj trgovini osiguravajuća društva imaju veoma bitnu ulogu jer veliki dio međunarodne trgovine osiguran je kroz razne vidove osiguranja i istovremeno unaprijeđuju kreditnu sposobnost zajmotražioca

budući jer mu omogućava manji kreditni rizik kroz određene vidove osiguranja.

Osiguravajuća društva moraju imati na raspolaganju dovoljno sredstava da bi bili u mogućnosti da ispune svoje obaveze po osnovu ugovora o osiguranju. U skladu sa zakonodavstvom EU, koja reguliše oblast osiguranja, dobro ulaganje je ono koje podrazumijeva da se 50% sredstava plasira u državne vrijednosne papire, 10% u nekretnine, 20% u dionice i 20% u obveznice s rokom dospelosti dužim od 10 godina. Uloga finansijskog menadžera ovdje dolazi do izražaja jer je zadužen za kreiranje strategije koja će omogućiti da osiguravajuće društvo bude u mogućnosti da ispunjava svoje obaveze a samim tim i očuva povjerenje svojih klijenata. Najveći i najznačajniji ulagači u oblasti investicijskog portfelja osiguravajućih društava u Evropi su Velika Britanija, Francuska i Njemačka koje u poređenju sa ostalim Evropskim zemljama, učestvuju sa oko 60%. Koliko je finansijski menadžment bitan za adekvatno donošenje odluka u osiguranju pokazuje i činjenica da su evropski osiguravatelji u 2012. godini investirali oko 8.400 milijardi eura u obveznice, dionice kompanija i drugu imovinu u ime miliona svojih klijenata.

Rad je podijeljen na tri dijela. U prvom dijelu „Pozicija osiguravajućih društava u finansijskom sistemu“ govori se o bitnosti ovih finansijskih institucija i njihovom uticaju na funkcionisanje finansijskog sistema. Drugi dio „Finansijski menadžment u osiguranju“ govori o konkretnim poslovima sa kojima se suočava finansijski menadžer zaposlen u osiguravajućem društvu kao i koje vrste odluka donosi. Treći dio „Tržište osiguranja u Srbiji i BiH“ govori o stanju industrije osiguranja u ovim dvjema zemljama u tranziciji kao zemljama koje teže EU. Ovdje su predstavljeni primjeri iz UNIQA osiguranja koje posluje na području Bosne i Hercegovine.

2 POZICIJA OSIGURAVAJUĆIH DRUŠTAVA U FINANSIJSKOM SISTEMU

Organizacija ekonomskih aktivnosti u savremenim uslovima poslovanja zasniva se na tržišnim principima gdje vodeću ulogu imaju institucionalni investitori, prije svega, penzioni fondovi, osiguravajuća društva i investicioni fondovi. Od ukupne vrijednosti aktive institucionalnih investitora na evropskom tržištu, 42% se odnosi na osiguravajuća društva i 30% na penzione fondove. Osiguravajuća društva preuzela su vodeću ulogu u skupini institucionalnih investitora zahvaljujući propadanju pay-as-you-go finansiranja, promjeni preferencija građana u pogledu ulaganja njihove finansijske štednje, trendu starenja populacije i razvoju telekomunikacione tehnologije. Osiguravajuća društva pojavljuju se uglavnom u ulozi investitora, vrlo rijetko u ulozi korisnika sredstava, a nikada isključivo u ulozi posrednika jer svojim djelovanjem doprinose razvoju finansijskog tržišta posebno kada su u pitanju sredstva matematičke rezerve životnih osiguranja koja mogu da dostignu veoma visok nivo.

Osiguravajuća društva bitna su kako sa aspekta institucionalnih investitora tako i sa aspekta uticaja na ekonomske tokove u zemlji jer u izvršavanju svojih obaveza, osiguravajuća društva vrše akumulaciju finansijskih sredstava i plasiraju ih na finansijskom tržištu s ciljem stvaranja nove vrijednosti kako za vlasnike tako i za društvo u cijelini. U tom pogledu, osiguravajuća društva vrše monitoring poslovanja u kojem se javljaju ili kao

investitori ili kao pružiocu usluge osiguranja, usmjeravaju projekte kao i menadžere da rade u korist svojih stakeholdera. „Važnost osiguranja može se mjeriti samo u onoj mjeri po osnovu veličine osiguravajuće industrije, broja zaposlenih u ovoj industriji, te udjelu u BDP-u.“ (Liedtke, 2007) Zahvaljujući karakteristikama osiguranja da se premije plaćaju unaprijed, osiguravajuća društva formiraju značajne rezerve koje predstavljaju osnovu za investicione planove ovih kompanija. „U 2012. godini, evropski osiguravatelji su investirali preko 8,4 milijardi eura u svjetsku ekonomiju što je jednako 58% GDP-a Evropske Unije. Takođe, u evropskoj industriji osiguranja zaposleno je oko 950 000 ljudi.“ Više podataka se može naći u „European Insurance in Figures“ (Statistics N°48, 2014) „Alokacija sredstava rezervi, u vidu plasmana osiguravajućih društava kao institucionalnih investitora, predstavlja ključni korak u upravljanju rizikom, jer prihodima od plasmana akumuliranih sredstava osiguravajuća društva mogu, između ostalog, da na bolji način upravljaju preuzetim rizicima od svojih osiguranika i po osnovu ostvarenih prihoda ponude nižu cijenu osiguravajuće zaštite, a time postanu i konkurentniji u tržišnoj utakmici. Ove dvije strane poslovanja osiguravajućih društava međusobno su povezane i uslovljene i iziskuju koordinirano upravljanje aktivom i pasivom osiguravajućih društava, odnosno, kako rizikom osiguranja, koji proizilazi po osnovu osnovnog posla osiguravajućih društava, tako i investicionim rizikom koji proizilazi iz investicionog portfelja osiguravajućih društava, koja se kao institucionalni investitori javljaju na finansijskom tržištu.“ (Marović, Kuzmanović, & Njegomir, 2009)

Budući da im je prioritet zaštita osnovnog uloga, osiguravajuća društva spadaju u skupinu konzervativnih investitora jer najviše ulažu u državne vrijednosne papire i u dionice najboljih kompanija vršeći pri tome monitoring poslovanja u kojem se javljaju ili kao investitori ili kao pružiocu usluge osiguranja gdje usmjeravaju projekte i menadžere da rade u korist svojih stakeholdera.

Koliko je osiguranje, kao finansijska aktivnost, specifično govori i činjenica da u Evropi postoji nekoliko vrlo važnih institucija iz ove oblasti a to su: Insurance Europe (evropska federacija osiguravatelja i reosiguravatelja), Pan Evropski osigurateljni forum, Forum izvršnih finansijskih

direktora (CFO Forum) i Forum izvršnih direktora za upravljanje rizicima (CRO Forum). Pri odabiru osiguravajućeg društva moraju se razmotriti faktori kao što su institucionalni faktor, finansijski potencijal i tržišna pozicija kao i činjenica da se osiguranik, naročito u slučaju životnog osiguranja, dugoročno veže za osiguravatelja. Položaj osiguravajućeg društva u odnosu na konkurenciju odnosno tržišno učešće osiguravajućeg društva određuje tržišnu poziciju osiguravatelja.

3 FINANSIJSKI MENADŽMENT U OSIGURANJU

Osiguravajuća društva kao institucionalni investitori, obavljaju vrlo važnu ulogu na finansijskom tržištu; prikupljaju sredstva po osnovu sklopljenih ugovora o osiguranju gdje osiguranici plaćaju premiju osiguranja odnosno cijenu osiguranja. Premija osiguranja mora biti pravično određena jer je cijena osiguranja važna i za osiguranika, osiguravajuće društvo ali i zajednicu u cjelini. Pored premije, kao najvažnijeg izvora prihoda, osiguravajuća društva vrše ulaganja sredstava tehničke rezerve na finansijskom tržištu. Odluka o deponovanju sredstava mora biti detaljno analizirana prije svega jer se radi o odluci koja će imati dugoročni efekat. U tom pogledu akcentat se stavlja na odluku finansijskog menadžmenta.

Organizacija finansijskog menadžmenta u osiguranju podrazumjeva dobro poznavanje i drugih funkcija a prije svega računovodstva jer poslovi kojima se bavi osiguravajuće društvo prikazani su kroz finansijske izvještaje. Općenito, funkcije finansijskog menadžmenta mogu se podijeliti na tri glavne oblasti: investiranje, finansiranje i planiranje upravljanja imovinom. Zbog uticaja rezultata investiranja na profitabilnost, odluka o investiranju je ključna funkcija u osiguravajućem društvu jer može stvoriti značajnu vrijednost kako za dioničare tako i za osiguranike. Investiciona odluka često se zove i odluka o budžetiranju kapitala. Odluka o investiranju mora biti u skladu sa liberalizacijom protoka kapitala, prema načelu disperzije ulaganja i prema načelu sigurnosti i likvidnosti. Budući da se najveća pažnja posvećuje funkciji investiranja, to znači da finansijski menadžer mora biti oprezan pri donošenju takve odluke. Naime, plasmani

osiguravajućih društava su obično regulisani zakonskim propisima iz razloga zaštite od rizičnih plasmana i obezbjeđenja tekuće likvidnosti i solventnosti osiguravajućeg društva. Da bi se izbjegao investicioni rizik koji podrazumijeva rizik da osiguravajuće društvo neće moći ispuniti svoje obaveze u slučaju nastupanja štetnog događaja, bitno je da su investicije usaglašene sa prirodom obaveza osiguravajućeg društva. Ovo se postiže ostvarivanjem ravnoteža:

- Valutno usklađivanje (praksa je pokazala da većina osiguravajućih društava naplaćuju premiju u valuti u kojoj vrše isplatu šteta što znači da bi bilo bolje da se investicije vrše u istoj valuti).
- Vremensko usklađivanje (nephodno je procijeniti ukupno vrijeme trajanja investicije).
- Usklađivanje sa inflacijom (inflacija može uticati na porast veličine iznosa odštetnog zahtjeva tokom vremena).

Funkcija finansiranja podrazumijeva da finansijski menadžer donosi odluku o odnosu duga i kapitala. Ukupne izvore sredstava sa kojima raspolaže osiguravajuće društvo možemo podijeliti na kapital društva i tehničke rezerve. Pored zaštitne funkcije i funkcije jemsta, gdje se kapital osiguravajućeg društva štiti od finansijskih i operativnih gubitaka od neočekivanih događaja, sa finansijskog aspekta kapital predstavlja izvor finansiranja i dugoročnog rasta i razvoja osiguravajućeg društva. Kako bi društvo za osiguranje moglo rasti, interno ili eksterno, i razvijati se u kvalitativnom smislu te pokrivati nove rizike povezane s rastom i razvojem, potrebni su mu dodatni izvori sredstava. Oni se osiguravaju upravo iz dodatnog kapitala društva. (Čurak & Jakovčević, 2007) S druge strane, korištenjem duga u strukturi izvora finansiranja ostvaruju se uštede u pogledu kamata koje se tretiraju kao odbitna stavka kod plaćanja poreza. Međutim, sa porastom duga u strukturi izvora finansiranja raste i vjerovatnoća nemogućnosti otplate obaveza po osnovu duga a samim tim povećava se i rizik bankrota. Cilj finansijskog menadžera jeste kreirati takvu strategiju finansiranja koja neće ugroziti finansijsku stabilnost osiguravajućeg društva.

Posljednja ali ne i manje bitna funkcija jeste odluka o upravljanju imovinom koja podrazumijeva da, budući da je imovina stečena i da je osigurano

odgovarajuće finansiranje, tom imovinom se i dalje mora razumno upravljati. Postoje značajne razlike u primjeni upravljanja imovinom i obavezama koje se primjenjuju od strane životnih i neživotnih osiguravača. Životni osiguravači primjenu upravljanja imovinom i obavezama uglavnom forsiraju na rizik kamatne stope dok u slučaju neživotnih osiguravatelja fokus je na odnosu rizik/prinos gdje postoji i veća neizvjesnost u pogledu visine štete.

Tržište osiguranja je kompleksno tržište koje zahtijeva aktivno učešće svih sudionika a uloga finansijskog menadžera podrazumijeva da te aktivnosti inkorporira u poslovnu politiku osiguravajućeg društva na način da kreira veću vrijednost i za stakeholdere i za društvo u cjelini.

4 TRŽIŠTE OSIGURANJA U SRBIJI I BOSNI I HERCEGOVINI

Osiguravajuća društva bitan su faktor razvoja i u zemljama u tranziciji. Općenito, osiguravajuće kompanije koje učestvuju na tržištima u razvoju moraju da prevaziđu i probleme slabe likvidnosti tržišta obligacija i kapitala, kao i veoma malog obima dugoročnih investicionih mogućnosti koje jedva da dosežu dugoročnost obaveza. Više podataka može se naći u radu Vladimira Jovanovića (Jovanović, 2011) Iako se u radu autor nije bavio analizom finansijskih pokazatelja poslovanja osiguravajućih društava, bitno je napomenuti pokazatelj profitabilnosti a posebno profitabilnost iz djelatnosti osiguranja. U utvrđivanju profitabilnosti iz djelatnosti osiguranja koriste se brojni pokazatelji. Jedan koji je vrlo bitan za napomenuti jeste CARMEL pokazatelj. Naime, CARMEL je skraćenica izvedena od prvih slova engleskog jezika: Capital adequacy (adekvantost kapitala), Asset quality (kvalitet imovine), Reinsurance and actuarial issues (reosiguranje i aktuarske pozicije), Management soundness

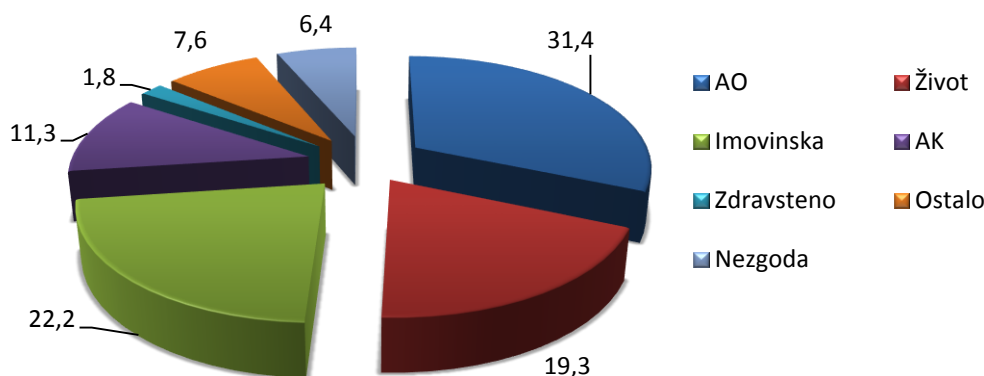
(kvalitet upravljačke strukture), Earnings and profitability (zarada i profitabilnost) i Liquidity (likvidnost). CARMEL pokazatelji predstavljaju kriterijume za kvantitativno praćenje i analizu finansijske stabilnosti društva za osiguranje, sačinjeni po uzoru na metodologiju Međunarodnog monetarnog fonda. CARMEL pokazatelji se ne primjenjuju u analizi poslovanja osiguravajućih društava u BiH dok u Srbiji ovi pokazatelji imaju svoju primjenu. Više detalja u CARMEL pokazatelji poslovanja društava za osiguranje (NBS, n.d.). Bitno je napomenuti da je ostvarenje profitabilnosti u poslovima osiguranja značajno i za osiguravače i za osiguranike ali i za društvo u cjelini. Sa aspekta osiguravača bitno je jer može uticati na to da osiguravajuće društvo napusti određene vrste osiguranja koje se pokazuju kao neprofitabilni. S druge strane, sa aspekta osiguranika značajno je u pogledu kreiranja politike bonusa i malusa i na kraju sa aspekta značajnosti za čitavo društvo, ostvarenje profitabilnosti omogućava poboljšanje životnog standarda vlasnika ali i poreske prihode koje država ne može koristiti ako osiguravajuća društva posluju sa gubitkom.

U slučaju Srbije u 2012. godini na tržištu je poslovalo 7 osiguravajućih društava koja su bila specijalizovana za poslove životnog osiguranja a 11 društava za poslove neživotnog osiguranja. Prema istraživanju Udruženja osiguravača Srbije u 2012. godini ostvaren je rast bilansne sume, kapitala i premije osiguranja na nivou sektora. Ukupna premija je za godinu dana porasla za 4,1 milijardu dinara i iznosila je 61,4 milijardi dinara. Od 24 osiguravača, koliko ih posluje na tržištu Srbije, samo 11 premašuju milijardu dinara premije. Prema Zakonu o osiguranju i Zakonu o Narodnoj banci Srbije, nadzor nad obavljanjem poslovanja društva za osiguranje obavlja Narodna banka.

Tabela 1: Odnos životnog i neživotnog osiguranja u Srbiji

Godina	Životno	Neživotno	Ukupno
2010	90.780	457.830	548.611
2011	98.016	464.161	562.177
Rast (2012:2011)	6,92%	-5,53%	- 3,36%
2012	104.797	438.516	543.313

Izvor: Udruženje osiguravača Srbije

Grafik 1: Učešće vrsta osiguranja u ukupnoj premiji u Srbiji
 (Izvor: Udruženje osiguravača Srbije)

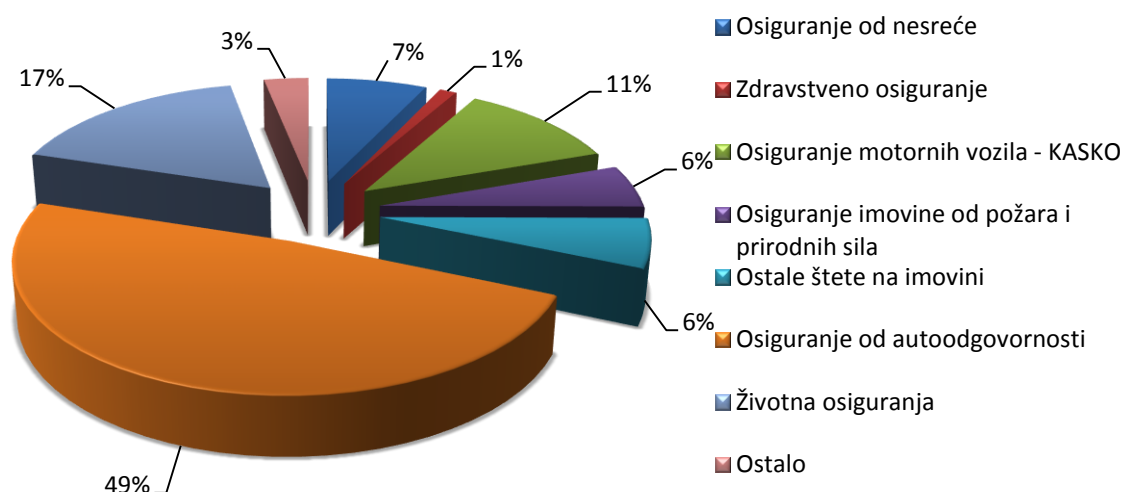
Nadzor nad obavljanjem poslova osiguranjem u BiH vrše sljedeće institucije: Agencija za nadzor osiguranja u BiH, Agencija za nadzor osiguranja FBiH i Agencija za osiguranje RS. U BiH u ukupnoj aktivi finansijskog sektora, u 2012. godini, koja iznosi 24,6 mlrd KM, sektor osiguranja i reosiguranja učestvuje sa 1,1 mlrd KM, odnosno 4,77% ukupnog finansijskog sektora. Finansijskim sektorom dominiraju banke sa učešćem od 86,31%. Prema izvještaju Agencije za osiguranje u Bosni i Hercegovini, rast aktive u sektoru

finansijskih usluga u BiH u 2012. u odnosu na 2011. godinu zabilježila su društva za osiguranje i reosiguranje sa porastom od 8,70%, i banke sa porastom od 1,30%. Kao posljedica globalne krize na tržištu kapitala investicioni fondovi, mikrokreditne organizacije i lizing društva, zabilježili su u 2012. godini pad aktive u odnosu na 2011. godinu. Dosadašnja praksa pokazala je veći stepen razvoja neživotnog u odnosu na životno osiguranje.

Tabela 2: Finansijski sektor u BiH u 2012. godini

Dijelovi sektora finansijskih usluga (finansijske institucije)	2010.	2011.	2012.	Index rasta aktive 12/11
	Udio (%)			
Banke	84,34	84,71	86,31	101,30
Investicioni fondovi	3,70	3,23	3,23	99,50
Društva za osiguranje i reosiguranje	3,86	4,37	4,77	108,70
Mikrokreditne organizacije	3,53	3,04	2,77	90,44
Lizing društva	4,57	4,65	2,91	93,35
Ukupno za sektor	100	100	100	99,43

Izvor: Agencija za bankarstvo FBiH, Agencija za bankarstvo RS, Komisija za vrijednosne papire FBiH, Komisija za hartije od vrijednosti RS-a, Agencija za nadzor osiguranja FBiH, Agencija za osiguranje RS-a

Grafik 2: Premija po vrsti osiguranja u BiH (Izvor: Agencija za osiguranje u BiH)

Trenutno stanje na tržištu osiguranja u Srbiji i BiH pokazuje da postoji još prostora za rast posebno u domenu životnog osiguranja. U UNIQA osiguranju u 2012. godini ostvaren je rast životnog osiguranja od 28 % što je za 13 % više u odnosu na 2011. godinu. U domenu neživotnog osiguranja rast je 5%. Međutim i pored ovih podataka zastupljenost životnog osiguranja je još uvijek mala. Razlozi za to mogu se tražiti u činjenici da su proizvođači osiguranja manje konkurentni od bankarskih. To što može da se dobije veća kamata na štednju kod banaka, nego kroz kupovinu proizvoda osiguranja, znak je nedovoljne likvidnosti privrede. (Krasić, n.d.) Konkurencija je svakako dobro došla međutim uveliko je prisutan problem nelojalne konkurencije u zemljama regiona. Neka osiguravajuća društva vode se strategijom da je bolje steći što veći broj klijenata bez obzira što cijena osiguranja nije ekonomski opravdana. Tome svjedoči veliki broj primjera, posebno u domenu osiguranja od autoodgovornosti koja se ogleda u davanju neopravdanih bonusa i darova osiguranicima, a tu su i besplatne polise. Na koji način i kako se izboriti sa svim ovim problemima još je jedan od izazova sa kojim se suočava finansijski menadžment.

5 FINANSIJSKI MENADŽMENT U OSIGURAVAJUĆIM DRUŠTVIMA U ZEMLJAMA U TRANZICIJI

Finansijski menadžment zahtjeva poznavanje drugih polja finansija što znači da osiguravajuća

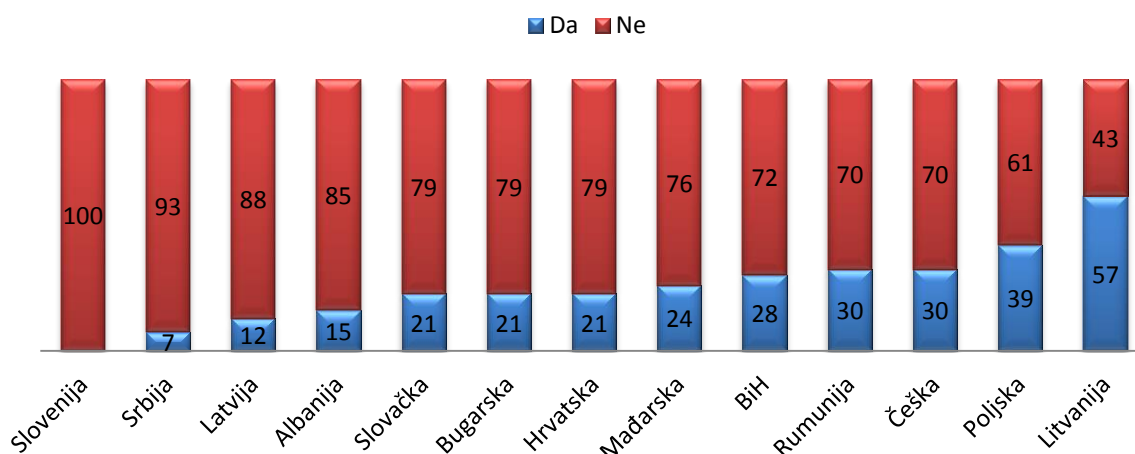
društva moraju dobro poznavati tržišno okruženje odnosno kreirati takvu politiku investiranja koja će im obezbijediti da zaštite svoje obaveze. Suština osiguranja jeste isplata novčanih sredstava iz fonda iz kojeg osiguravajuće društvo ispunjava svoje obaveze a koji je formiran od uplata, iz premije. Nivo premije direktno utiče na veličinu fonda a povećanje fonda direktno utiče na tehnički rezultat osiguravajućeg društva gdje bolji tehnički finansijski rezultat znači bolje ukupne performanse osiguravajućeg društva. Poboľjšane finansijske performanse, u pogledu i tehničkog i cjelokupnog rezultata, utiču na profitabilnost osiguravajućeg društva što rezultira povećanjem racija profitabilnost gdje veći racio znači bolji položaj osiguravajućeg društva na tržištu. Također, veći nivo racija profitabilnosti znači i brži povrat na kapital koji je angažovan od strane finansijskog menadžera osiguravajućeg društva.

Konkretno, odluka o investiranju je najvažnija. Investicijski portfelj je najvažniji dio imovine osiguravajućeg društva. Sastoji se od imovine za pokriće tehničke rezerve i imovine za pokriće matematičke rezerve odnosno sastoji se od različitih finansijskih instrumenata koji su kupljeni na tržištima kapitala s ciljem da se optimizira odnos između prinosa i rizika. To znači da je osnovni cilj prikupljena sredstva po osnovu ugovora o osiguranju transformisati u imovinu različitog stepena likvidnosti, rizičnosti i profitabilnosti. Investicijski portfelj osiguravajućeg društva mora zadovoljiti načela sigurnosti ulaganja. U UNIQA osiguranju d.d. Sarajevo

(Filipović, 2014), odluka o investiranju se sprovodi na nivou UNIQA grupacije koja upravlja kreiranjem investicijskog portfelja. Na tržištu BiH radi nedovoljno razvijenog tržišta kapitala, 80% se ulaže u oročene depozite banaka. Osnov koji se

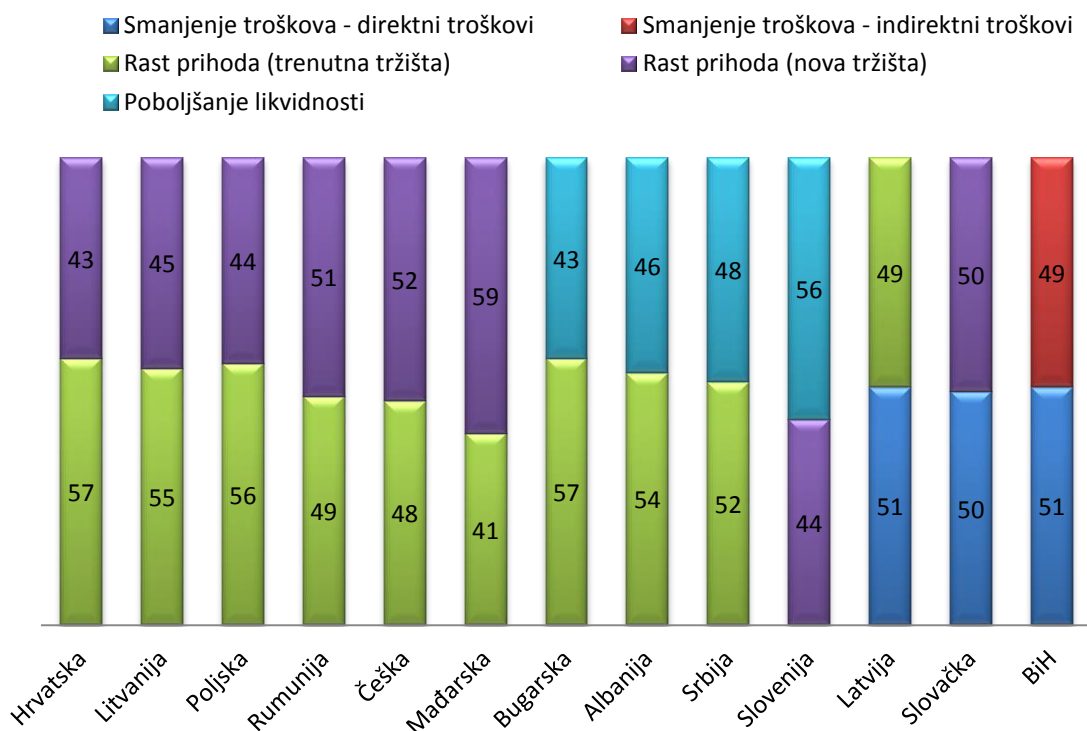
teži jeste sigurnost i vrlo konzervativan pristup ulaganju. Mali dio se ulaže i u državne obveznice, u ovom konkretnom slučaju obveznice entiteta, ali je njihov broj neznan radi nedovoljne ponude.

Mišljenje CFO da li je "dobro vrijeme" za preuzimanje većih rizika u poslovanju

Grafik 3: Odnos CFO prema rizicima (Izvor: Deloitte, 2014)

Fokus poslovanja u sljedećoj godini - dva top prioriteta

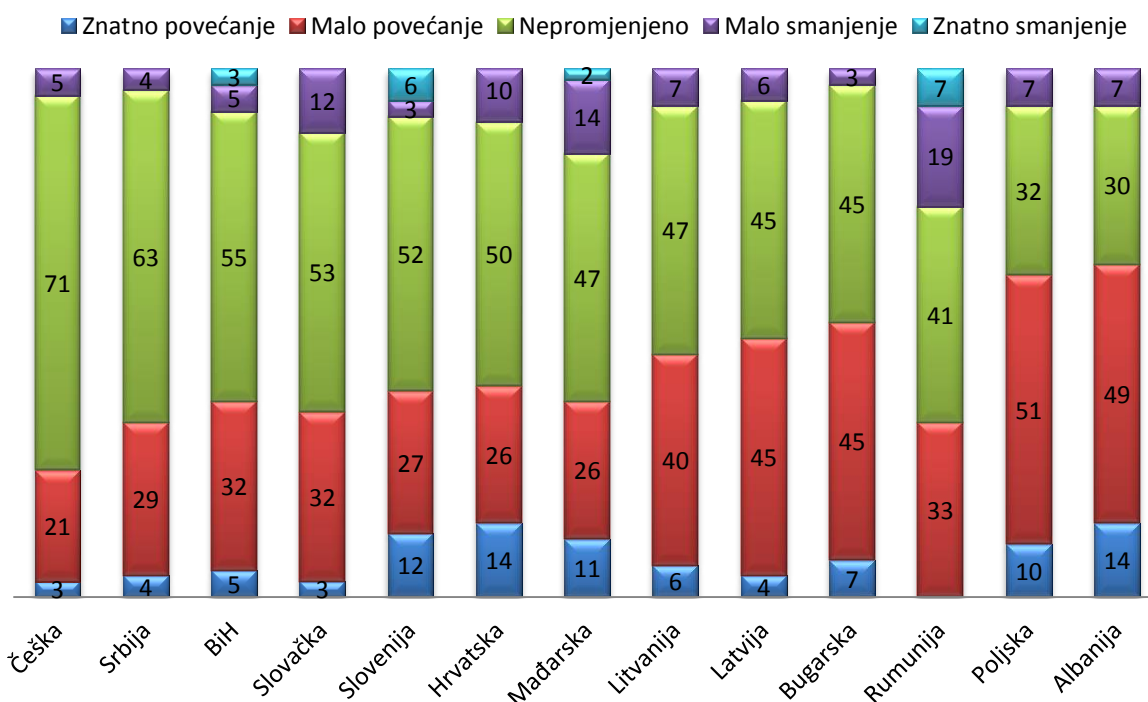

Grafik 4: Osnovni prioriteta poslovanja (Izvor: Deloitte, 2014)

U izvještaju „CFO Survey – Bosnia and Herzegovina“ (Deloitte, 2014), kompanije Deloitte, predstavljena su istraživanja o iskustvu finansijskih menadžera o svojim kompanijama u zemljama Srednje Evrope. Među njima su i finansijski menadžeri zaposleni u industriji osiguranja. Istraživanje se odnosi na mišljenje finansijskih menadžera o faktorima koji uključuju

rizike, BDP i finansijske prioritete. Kada govorimo o mišljenju finansijskih menadžera da li je u njihovom biznisu došlo vrijeme za preuzimanje novih rizika, rezultati se znatno razlikuju po zemljama. Među finansijskim menadžerima koji su spremni preuzeti veće rizike ističu se tri najveće ekonomije Srednje evropskog regiona a to su: Poljska (39%), Češka (30%) i Rumunija (30%).

Očekivanja CFO u pogledu dinamike ispunjenja obaveza u sljedeće tri godine

Grafik 5: Dinamika ispunjenja obaveza u periodu od tri godine (Izvor: Deloitte, 2014)

U istraživanju se takođe navode i osnovni ciljevi finansijskih menadžera koji se mogu svesti na tri osnovna:

- rast poslovanja,
- stabilnost poslovanja,
- troškovna prednost u poslovanju.

Ono o čemu svaki finansijski menadžer posebno vodi računa jesu zaduženja kompanije. Tu posebno dolazi do izražaja funkcija finansiranja. Ova funkcija podrazumijeva da finansijski menadžer donosi odluku o odnosu duga i kapitala. Ukupne izvore sredstava sa kojima raspolaže osiguravajuće društvo možemo podijeliti na kapital društva i tehničke rezerve. Pored zaštitne funkcije i funkcije jemsta, gdje se kapital

osiguravajućeg društva štiti od finansijskih i operativnih gubitaka od neočekivanih događaja, sa finansijskog aspekta kapital predstavlja izvor finansiranja i dugoročnog rasta i razvoja osiguravajućeg društva. S druge strane, korištenjem duga u strukturi izvora finansiranja ostvaruju se uštede u pogledu kamata koje se tretiraju kao odbitna stavka kod plaćanja poreza. Međutim, sa porastom duga u strukturi izvora finansiranja raste i vjerovatnoća nemogućnosti otplate obaveza po osnovu duga a samim tim povećava se i rizik bankrota. Cilj finansijskog menadžera jeste kreirati takvu strategiju finansiranja koja neće ugroziti finansijsku stabilnost osiguravajućeg društva. U UNIQA osiguranju sprovode se testovi adekvatnosti gdje

se vrši testiranje ročnosti budućih obaveza sa potraživanjima. Ovi testovi vrše se od strane aktuara i obavezni su jednom godišnje.

Posljednja ali ne i manje bitna jeste odluka o upravljanju imovinom. U primjeru UNIQA osiguranja politika je zasnovana na odlukama UNIQA grupacije koja se vodi principom ne ulagati u nekretnine. Na području BiH postoje neke nekretnine koje su u vlasništvu UNIQA grupacije ali općenito grupacija donosi odluke u takvim situacijama.

6 ZAKLJUČAK

Osiguravajuća društva kao institucionalni investitori predstavljaju pokretač razvoja nacionalne ekonomije. U EU od ukupne vrijednosti aktive na finansijskom tržištu, 42 % se odnosi na osiguravajuća društva. O tome koliko je bitna industrija osiguranja u EU govori i činjenica da postoji nekoliko vrlo važnih institucija iz ove oblasti a to su: Insurance europe (evropska federacija osiguravatelja i reosiguravatelja), Pan Evropski osiguratelj forum, Forum izvršnih finansijskih direktora (CFO Forum) i Forum izvršnih direktora za upravljanje rizicima (CRO Forum).

Za uspješno poslovanje osiguravajućih društava jako je važna funkcija i uloga finansijskog menadžera posebno u domenu donošenja odluka u oblasti investiranja, finansiranja i upravljanja

CITIRANI RADVI

- Ćurak, M., & Jakovčević, D. (2007). *Osiguranje i rizici*. Zagreb: RRiF.
- Deloitte. (2014, 01). *CFO Survey*. Retrieved from Deloitte: http://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/About-Deloitte/CE_CFO_Bosnia_Herzegovina_2014_v02.pdf
- Filipović, S. (2014, 03 31). Investiranje u UNIQA osiguranju d.d. Sarajevo. (A. Hanić, Interviewer) Sarajevo.
- Jovanović, V. (2011). Teorijski i empirijski aspekti uticaja osiguranja na ekonomski razvoj. *Pravno-Ekonomske Pogledi(2)*, 11. Retrieved from Pravno-Ekonomske Pogledi: http://www.pepogledi.org/Arhiva/2011_02/05%20Vladimir%20Jovanovic%20-%20Teorijski%20i%20empirijski%20aspekti%20uticaja%20osiguranja%20na%20ekonomski%20razvoj%20_%20clanak.pdf
- Krasić, D. I. (n.d.). *Olakšice šire tržište osiguranja*. Retrieved 05 23, 2014, from Reosiguranje: <http://www.reosiguranje.com/vesti/1351-olakice-ire-trite-osiguranja.html>
- Liedtke, P. M. (2007). *What's Insurance to a Modern Economy?* Geneva, Switzerland: The International Association for the Study of Insurance Economies. Retrieved from https://www.genevaassociation.org/media/245519/ga2007_gp32%282%29_liedtke.pdf
- Marović, B., Kuzmanović, B., & Njegomir, V. (2009). *Osnovi osiguranja i reosiguranja*. Beograd: Princip Press.

imovinom i obavezama gdje se u uslovima neloyalne konkurencije ali i nestabilnosti tržišta povećavaju rizici što iziskuje potrebu za novim sredstvima iz novih izvora tj. dodatnog kapitala, što dalje zahtijeva praćenje poslovanja preko realnih a ne friziranih finansijskih izvještaja. Finansijski menadžment u osiguranju podrazumijeva i saradnju sa drugim funkcijama a posebno sa računovodstvenom jer samo pravilno evidentirani poslovni događaji mogu biti osnov za adekvatno poslovanje.

U radu je dat prikaz osiguravajućih društava u Srbiji i BiH gdje je konstatovan još uvijek nedovoljno razvijen sektor životnog osiguranja što upućuje na probleme likvidnosti privrede. Također, finansijski menadžeri zaposleni u kompanijama širom Srednje Evrope jasno su naglasili da su vrlo skeptični po pitanju preuzimanja novih rizika što dokazuje da uslovi u kojima posluju su još uvijek karakteristični po privrednim nestabilnostima. U radu je takođe dat i prikaz na koji način se u osiguranju, konkretno UNIQA osiguranju, provode finansijske odluke iz čega se može zaključiti vrlo konzervativan pristup posebno u domenu investiranja i upravljanja imovinom.

Ova oblast vrlo je interesantna za daljnu analizu što iziskuje da i u budućnosti bude predmet daljnjih istraživačkih tema.

NBS. (n.d.). *CARMEL pokazatelji poslovanja društava za osiguranje sa okvirnim uputstvima za njihovo tumačenje*. Retrieved from Narodna Banka Srbije: http://www.nbs.rs/export/sites/default/internet/latinica/20/osg/carmel_pokazatelji_poslovanja.pdf

Statistics N°48. (2014, 02). *Statistics N°48*. Retrieved from insurance europe: <http://www.insuranceeurope.eu/uploads/Modules/Publications/european-insurance-in-figures-2.pdf>

Zahvalnica

Ovaj rad je deo istraživačkih projekata pod šiframa 47009 (*Evropske integracije i društveno-ekonomske promene privrede Srbije na putu ka EU*) i 179015 (*Izazovi i perspektive strukturnih promena u Srbiji: Strateški pravci ekonomskog razvoja i usklađivanje sa zahtevima EU*), finansiranih od strane Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije.

Datum prve prijave: 31.01.2014.

Datum prijema korigovanog rada: 01.04.2014.

Datum prihvatanja članka: 26.05.2014.

Kako citirati ovaj rad?

Style – **APA Sixth Edition**:

Hanić, A. (2014, 07 15). *Finansijski menadžment u osiguranju*. (Z. Čekerevac, Ed.) *FBIM Transactions*, 2(2), 155-165. doi:10.12709/fbim.02.02.02.15

Style – **Chicago Fifteenth Edition**:

Hanić, Aida. 2014. "Finansijski menadžment u osiguranju." Edited by Zoran Čekerevac. *FBIM Transactions (MESTE) 2 (2)*: 155-165. doi:10.12709/fbim.02.02.02.15.

Style – **GOST Name Sort**:

Hanić Aida *Finansijski menadžment u osiguranju* [Journal] // *FBIM Transactions* / ed. Čekerevac Zoran. - Beograd : MESTE, 07 15, 2014. - 2 : Vol. 2. - pp. 155-165.

Style – **Harvard Anglia**:

Hanić, A., 2014. *Finansijski menadžment u osiguranju*. *FBIM Transactions*, 15 07, 2(2), pp. 155-165.

Style – **ISO 690 Numerical Reference**:

Finansijski menadžment u osiguranju. **Hanić, Aida**. [ed.] Zoran Čekerevac. 2, Beograd : MESTE, 07 15, 2014, *FBIM Transactions*, Vol. 2, pp. 155-165.